

**Uzasadnienie werdyktu Jury
Nagrody Literackiej Miasta Gdańska
„Europejski Poeta Wolności”
podjętego na posiedzeniu w Gdańsku 25.04.2022 roku**

W VII edycji 2020-2022 Nagrody Literackiej Europejski Poeta Wolności do finału nominowanych zostało pięć tomów: „Didaskalia do oddechu” słoweńskiej poetki Anji Golob w przekładzie Magdaleny Grudy i Miłosza Biedrzyckiego; „Chcieliśmy się uratować. Wiersze wybrane”, czeskiego poety Petra Hruški w przekładzie Doroty Dobrew i Franciszka Nastulczyka; „Nikt nas tu nie zna i my – nikogo” ukraińskiej poetki Kataryny Kałytko w przekładzie Anety Kamińskiej; „Babi Jar. Na głosy” ukraińskiej poetki Marianny Kijanowskiej w przekładzie Adama Pomorskiego oraz „Woda i węgiel” albańskiej poetki Luljety Lleshanaku w przekładzie Doroty Horodyskiej.

Jury Nagrody Literackiej Europejski Poeta Wolności, obradujące w Gdańsku w dniu 25.04.2022 roku pragnie podkreślić niezwykle wysoki poziom wszystkich pięciu nominowanych tomów tej edycji. Każdy z nominowanych do Nagrody poetów i poetek prezentuje mocno brzmiący, indywidualny język poetycki i przedstawia świat w niepowtarzalny, nieoczywisty, niezwykle interesujący sposób. Wysokie uznanie znajduje też praca, jaką podjęli tłumacze i tłumaczki.

Jednakże już na początku obrad, podczas pierwszej prezentacji swoich wyborów, wszyscy jurorzy i jurorki jednogłośnie wskazali, że dwie z przedstawionych książek: „Babi Jar. Na głosy” ukraińskiej poetki Marianny Kijanowskiej w przekładzie Adama Pomorskiego i „Woda i węgiel” Luljety Lleshanaku, poetki albańskiej, w przekładzie Doroty Horodyskiej postawiły ich w niezwyklej sytuacji, która nie pozwala na wskazanie do Nagrody jednego z dwóch przedstawionych tomów.

Po długiej dyskusji, w której jurorzy i jurorki zastanawiali się nad szczególnymi cechami, jakie prezentują tomy Kijanowskiej i Lleshanaku, ponownie jednogłośnie stwierdzili, że sytuują tomy Kijanowskiej i Lleshanaku jako dwa równoważne, dopełniające się i tak samo mistrzowskie dokonania poetyckie.

W tej sytuacji jury poczuło się zobowiązane do podjęcia starania o uhonorowanie obu poetek Nagrodą i postanowiło wystąpić do Prezydenta i Rady Miasta Gdańska o akceptację tej niezwyklej sytuacji.

Tom „Babi Jar. Na głosy” Marianny Kijanowskiej został wydany w Ukrainie w 2017 roku i przyniósł autorce Nagrodę im. Tarasa Szewczenki – najwyższą nagrodę państwową Ukrainy. Poetka oddaje w nim głos niewinnym ofiarom tytułowego Babiego Jaru, miejsca męczeństwa kobiet, mężczyzn i dzieci, dziesiątków tysięcy Żydów kijowskich, rozstrzelanych w 1942 roku przez SS we współpracy z ukraińskimi jednostkami kolaboracyjnymi. To poemat lamentacyjny, w którym Kijanowska osiąga najwyższe mistrzostwo, konstruując opowieści pełne prostoty, przepełnione jednostkowymi

doświadczeniami i naznaczone przecuciem nieuchronnej zagłady. Poetka staje się medium, które doświadczenie tragedii Holocaustu przekształca w słowo o szerokim odniesieniu. Jej wiersze przekraczają horyzont literatury post-pamięci. To poezja cielesności, bólu i krwi, które wymykają się historycznemu przyporządkowaniu. Wystarczy zmienić imiona ludzi, nazwy miejsc, by nagle poemat stał się przerażająco aktualny jako tren oplakujący zbiorowe groby Buczy, Irpienia czy Mariupola.-

Luljeta Lleshanaku była już finalistką II edycji Nagrody Europejski Poeta Wolności (2010-2012), a jej tom-„Dzieci natury” wywarł wielkie wrażenie na jurorach i czytelnikach, zaś tłumaczcze (Dorocie Horodyskiej, która przełożyła także „Wodę i węgiel”) przyniósł niezwykle prestiżową Nagrodę „Literatury na Świecie”. Obecnie dostajemy tom, w którym poetka osiągnęła prawdziwe mistrzostwo. „Woda i węgiel” to arcydzieło, skończone i pełne, o precyzyjnej konstrukcji, a niezwykła oszczędność słowa potęguje wrażenie doskonałości. Tematem wierszy Lleshanaku jest przejmujący opis dochodzenia do wolności w świecie zniewolenia, w którym się urodziła i dorastała. Poetka jest przy tym erudytką, która w swej twórczości scala różne, nie tylko własne doświadczenia, co sprawia, że jej poezja może trafić do czytelnika pod każdą szerokością geograficzną. Brzmi niczym czysty i nieskazitelny kryształ.